

**CAUSES OF DEATH IN THAILAND:
PATTERNS AND DIFFERENCES**

NANTAWAN INTACHAT

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(DEMOGRAPHY)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY
2004**

**ISBN 974-04-5024-5
COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY**

แบบแผนและความแตกต่างของสาเหตุการตายในประเทศไทย (CAUSES OF DEATH IN THAILAND: PATTERNS AND DIFFERENCES)

นันทวัน อินทชาติ 4336257 PRDE/D

ปร.ด. (ประชากรศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : โยธิน แสงวดี, Ph.D.(Sociology) ,ชาย โพธิ์สิตา, Ph.D. (Anthropology), Barbara Entwisle, Ph.D. (Sociology)

บทคัดย่อ

การศึกษาแบบแผนและความแตกต่างของสาเหตุการตายในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาแบบแผนและผลของความแตกต่างที่มีต่อความยืนยาวของชีวิตโดยจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ วิเคราะห์จากข้อมูลสถิติของกระทรวงสาธารณสุข 2 แหล่ง ได้แก่ 1) ข้อมูลสาเหตุการตายที่รวบรวมและทำการลงรหัสตามบัญชีจำแนกโรคจากใบมรณบัตรทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2542 และ 2) ข้อมูลการสอบสวนสาเหตุการตายโดยการสัมภาษณ์จากจังหวัดที่เป็นเลือกให้เป็นตัวแทนของประเทศ จำนวน 10 จังหวัด ทำการสำรวจในปี พ.ศ. 2540-2541 โดยเลือกทำการศึกษาสาเหตุการตายที่สำคัญในประเทศไทย 3 สาเหตุหลักและ 13 สาเหตุย่อย

การศึกษานี้ใช้เครื่องมือที่สำคัญทางประชากรศาสตร์ คือ ตารางชีพและตารางชีพประยุกต์ ได้แก่ ตารางชีพลดแบบพหุ (Multiple Decrement Life Table) และตารางชีพขจัดสาเหตุการตาย (Cause Eliminated Life Table) และนำผลการศึกษามาสร้างแผนผัง (Diagram) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการลดลงของอัตราตายแต่ละสาเหตุกับอายุขัยเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น และเพื่อให้ความแตกต่างของอายุขัยเฉลี่ยระหว่างเพศมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีแยกอายุขัยเฉลี่ยที่แตกต่างกันระหว่างเพศ (Decomposition of Life Expectancy Change) ออกเป็นแต่ละสาเหตุที่สำคัญ

ผลการศึกษาพบว่าประชากรไทยเสียชีวิตก่อนถึงวัยอันควร (Premature Death) ด้วยกลุ่มอุบัติเหตุต่างๆ และโรคเอดส์ โดยเพศชายจะสูญเสียจำนวนปีที่มิมีชีวิตอยู่ (Years of Life Lost) มากกว่าเพศหญิง และถ้าสามารถขจัดสาเหตุการตายด้วยกลุ่มโรคหัวใจและโรคมะเร็งได้แล้ว อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดจะเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพศชายจะได้ประโยชน์จากจำนวนปีที่มิมีชีวิตเพิ่มขึ้นมากกว่าเพศหญิง (Years of Life Gained) ความแตกต่างระหว่างเพศของอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดนั้นพบว่า ใน 4 สาเหตุหลัก โรคเอดส์ (AIDS) อุบัติเหตุทางจราจร (Transport Accidents) โรคมะเร็งต่างๆ (Neoplasms) และโรคหัวใจ (Heart Diseases) ทำให้เพศชายมีอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดต่างจากเพศหญิงร้อยละ 35-50

การวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือด้านประชากรศาสตร์ของการวิจัยครั้งนี้พบว่าในภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงของสาเหตุการตายนั้นมีผลต่อความยืนยาวของชีวิตหรืออายุขัยเฉลี่ยของประชากรทั้งเมื่อพิจารณาตามเพศหรือกลุ่มอายุ โดยผลของแต่ละสาเหตุที่พิจารณาจากจำนวนปีที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของอายุขัยเฉลี่ย ซึ่งให้ผลที่แตกต่างกันเมื่อใช้เครื่องมือที่แตกต่างกัน

CAUSES OF DEATH IN THAILAND: PATTERNS AND DIFFERENCES.

NANTAWAN INTACHAT 4336257 PRDE/D

Ph.D. (DEMOGRAPHY)

THESIS ADVISORS : YOTHIN SAWANGDEE, Ph.D. (SOCIOLOGY) , CHAI
PODHISITA, Ph.D. (ANTHROLOGY), BARBARA ENTWISLE, Ph.D.(SOCIOLOGY),**ABSTRACT**

The two objectives of this study are: to explore the causes of death, focusing on patterns and differences and to examine the effects of these patterns and differences on longevity in Thai people. The data consists of two secondary data sources, collected by the Ministry of Public Health: 1) the causes of death data were collected annually and summarized from death registrations from 1996-2000. These data sets have been systemically improved since 1996; 2) The Verbal Autopsy study was a retrospective survey conducted in 1996 that asked the closest relatives of the deceased questions about the cause of death one year after the death. The survey used a sample from ten provinces to represent the nation.

The life table is a tool to estimate life expectancy and to identify causes of death. By eliminating certain causes of death, it can more precisely give life expectancy and it can also show patterns in causes of deaths and life expectancy. It also can predict gender differentials in life expectancy at birth.

The results show that the major causes of premature death among Thais are accidents and AIDS, and males lose more years of life than females. The years of life gained through the lessening of neoplasms and heart diseases as causes of death explains increasing life expectancy, to the greater benefit, in this instance, of males. Through the decomposition method, we can say that in the specific causes of death by AIDS, transport accidents, heart diseases and neoplasm, males will have lives approximately 35-50% shorter than females.

In conclusion, we can say that for different gender and age groups which have the same cause of death, there are different life expectancies and different years of life gained or lost depending on the particular cause of death.

**KEY WORDS: CAUSE OF DEATH/ LONGEVITY/ LIFE EXPECTANCY/ LIFE TABLE/
CAUSE ELIMINATION**

156 P. ISBN 974-04-5024-5